

Yttrande över betänkandet Näringslivet och förtroendet (SOU 2004:47) samt
Svensk kod för bolagsstyrning (SOU 2004:46)

2004-09-29

1 INLEDNING

Riksbanken har beretts tillfälle att yttra sig över Förtroendekommissionens betänkande Näringslivet och förtroendet (SOU 2004:47) samt Kodgruppens förslag Svensk kod för bolagsstyrning (SOU 2004:46).

2 RIKSBANKENS SYNPUNKTER

2.1 Näringslivet och förtroendet (SOU 2004:47)

Allmänna synpunkter

Kommissionen konstaterar att det förekommit ett antal förtroendeskadliga företeelser inom delar av näringslivet, men att det inte föreligger någon generell förtroendekris för det svenska näringslivet som helhet. Riksbanken delar denna bedömning.

Till de förtroendeskadliga företeelser som Kommissionen tar upp hör bland annat höga ersättningsnivåer och olämpligt konstruerade ersättningssystem för ledande befattningshavare, felaktig eller missvisande ekonomisk information, otillbörligt utnyttjande av informationsöverläge eller stark marknadsställning, oklara roll- och ansvarsgränser samt svagt underbyggda strategier och dåliga affärsbeslut. Riksbanken instämmer i allt väsentligt i Kommissionens beskrivning av de företeelser som under senare tid skadat förtroendet för näringslivet. Gemensamt för flertalet av dessa är, enligt Riksbankens uppfattning, att de bottnar i en oklarhet om fördelning av ansvar och roller mellan ägare, styrelse och ledning. Brister i dessa avseenden har öppnat för olämpliga beteenden av de slag som Kommissionen pekar på.

Riksbanken noterar samtidigt att många av de företag och personer som varit inblandade i incidenter av de slag som Kommissionen benämner förtroendeskadliga har drabbats av betydande efterräkningar i form av negativ massmedial uppmärksamhet, rättsliga och disciplinära påföljder, aktiekursfall, minskade

■ marknadsandelar osv. Därmed har det skett en viss korrigerings av marknadsförhållandena så att de icke felande företagen gynnas och de felande bestraffas. Även om det inte saknas marknadsdisciplinerande mekanismer, finns det, enligt Riksbankens mening, anledning att löpande se över och förbättra förutsättningarna för att näringslivet ska verka med god etik och med gott förtroende från allmänheten. Kommissionens uppdrag och betänkande är ett välkommet led i detta arbete. Förtroendekommissionens förslag för att bland annat stärka självregleringen och att ge myndigheterna tydligare roller och en klarare ansvarsfördelning är i detta avseende bra.

Det är företagen själva som måste skapa grunden för ett näringsliv med gott förtroende, t.ex. genom en levande diskussion om etiken i näringslivet. Statsmakterna skall huvudsakligen tillhandahålla en ändamålsenlig legal infrastruktur för ett välfungerande näringsliv.

De åtgärder som vidtas av staten i syfte att stärka förtroendet för näringslivet bör vara grundade på en analys av de brister som föreligger och därtill tydligt knutna till att avhjälpa de brister som identifieras. Riksbanken efterlyser i detta avseende en utförligare samhällsekonomisk kostnads-/intäktsanalys som grund för förslagen. Detta gäller exempelvis förslagen om förändring av redovisningslagstiftningen och myndighetsstrukturen inom detta område samt förslaget om avskaffande av förmögenhetsskatten, vilka båda är områden som är angelägna att se över men som inte har en så tydlig direkt anknytning till senare tids förtroendeproblem.

Specifika synpunkter

Vad gäller frågan om förmögenhetsskattens slopande hänvisar Riksbanken till ett särskilt remissyttrande i frågan (Dnr 02-2037-DIR), där Riksbanken bland annat menade att den nuvarande utformningen av förmögenhetsskatten leder till en olikformig beskattning.

Riksbanken har tidigare förordat en renodling av Finansinspektionens uppdrag som innebär att de resurskrävande konsumentfrågorna läggs på andra myndigheter, främst Konsumentverket/KO. Riksbanken konstaterar att Kommissionen gjort en delvis annan bedömning genom att föreslå att Finansinspektionen ges huvudansvaret för konsumentskyddet på det finansiella området. Riksbanken ställer sig tveksam till om denna bedömning är riktig. Med de ökande krav som ställs på Finansinspektionen på grund av den snabba utvecklingen i den finansiella sektorn och de ökade behoven av internationell koordinering av reglering och tillsyn på finansområdet, är det inte rimligt att även öka inspektionens arbetsbörda genom ett ökat ansvar för konsumentfrågor. Det är tvärtom angeläget att värna finansinspektionens ansvar för att i första hand verka för stabiliteten i de enskilda finansiella instituten. Statsmakterna bör därför undvika att ge Finansinspektionen ett alltför uttalat ansvar för t.ex. konsumentfrågorna, som riskerar att tränga ut stabilitetsarbetet. I en krissituation, när dessutom konsumentfrågorna tenderar att ta mycket uppmärksamhet, kan detta få allvarliga konsekvenser. Om nya arbetsuppgifter ändå åläggs Finansinspektionen krävs att en tydlig finansiering anvisas för dessa.

■ 2.2 Svensk kod för bolagsstyrning (SOU 2004:46)

Flera av de missförhållanden som uppmärksammats under senare tid i det svenska näringslivet har, som ovan nämnts, av allt att döma haft sin grund i att rollerna som ägare, styrelse och ledning i aktiemarknadsbolag varit otydliga. Riksbanken välkomnar därför initiativet att utveckla en svensk kod för bolagsstyrning men det är angeläget att undvika alltför detaljerade regler. Riksbanken vill samtidigt understryka vikten av att koden fortlöpande utvecklas och följs upp med beaktande av den internationella utvecklingen på området så att inte omotiverade olikheter uppstår mellan koderna i Sverige respektive i utlandet.

På direktionens vägnar:

Eva Srejber

Eva Cory

I beslutet har deltagit: Eva Srejber (förste vice ordförande), Villy Bergström, Lars Nyberg, Kristina Persson och Irma Rosenberg.

Föredragande har varit: Johan Molin